

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Миколаївської обласної військової адміністрації
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут

МАТЕРІАЛИ

Національний університет
кораблебудування
імені адмірала Макарова

Навчально-науковий
гуманітарний інститут

VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

м. Миколаїв
4 квітня 2025

54025, м. Миколаїв, пр. Героїв України 9,
тел.: +38(0512)42-47-33

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ТА
ФІЛОСОФІЇ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК:
ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ**

Матеріали VIII Всеукраїнської студентської
науково-практичної конференції

4 квітня 2025 року

МИКОЛАЇВ

2025

УДК 1: 3: 001: 8 (062.552)

А 38

Науковий редактор: Людмила Матвієнко, кандидат історичних наук, доцент

Редакційна колегія: Ірина Ворчакова, кандидат політичних наук, доцент;

Оксана Гінкевич, кандидат педагогічних наук, доцент;

Людмила Мухіна, кандидат психологічних наук, доцент;

Оксана Патлайчук, кандидат філософських наук, доцент;

Михайло Федоренко, кандидат історичних наук, доцент;

Ірина Шаповалова, кандидат філософських наук, доцент.

Затверджено Вченою радою НУК

Протокол №4 від 25.04.2025

А 38

Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики: матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. 4 квітня 2025 року. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2025. 721 с.

У матеріалах конференції подається комплексний аналіз актуальних проблем соціально-гуманітарних наук. Зокрема розглядаються психолого-педагогічні проблеми становлення особистості, осмислюються трансформації та перспективи сучасного соціального і політичного процесу; визначається специфіка дискурсу історії та розвитку регіональних медіа.

Матеріали конференції стануть у пригоді дослідникам соціально-гуманітарних наук, магістрантам, студентам.

УДК 1: 3: 001: 8 (062.552)

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2025

Музика С. Є., Продан Т. Я. Вплив економічних процесів на суспільство .	238
Марунчак А. В., Шаповалова І. В. Проблеми відродження національної культури в Україні	242
Алексєєва А. Ю., Сищенко Д. О., Шаповалова І. В. Пропаганда під час війни в Україні, схеми і маніпуляції суспільною думкою в ЗМІ	247
Кудря А. В., Белосвіт Я. О., Шаповалова І. В. Феномен конформізму – чому люди йдуть за натовпом?.....	252

РОЗДІЛ III

ФІЛОСОФСЬКІ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Баришник Ю. М., Патлайчук О. В. Епоха диктатури толерантності у сучасній культурі	256
Козирко О. А., Патлайчук О. В. Межі та об'єктивність наукового пізнання у контексті штучного інтелекту та квантових обчислень	260
Джангиров М. В., Патлайчук О. В. Аналіз глобальних проблем сучасності на прикладі України та можливих шляхів їх вирішення	268
Корзняков О. С., Патлайчук О. В. Аналіз теорії поведінкової економіки як науково-дослідницької програми за методологією І. Лакатоса	272
Баришник Ю. М., Патлайчук О. В. Філософські проблеми квантової механіки	277
Куровський В. В., Патлайчук О. В. Етичні питання в процесі розвитку штучного інтелекту	280
Гунченко О. В., Патлайчук О. В. Феноменологія мистецтва: філософська інтерпретація живопису Поля Сезанна в роботах Моріса Мерло-Понті	284
Єфремова С. О., Патлайчук О. В. Філософія свободи: межі та відповідальність у сучасному світі.....	290
Куровська В. Р., Патлайчук О. В. Інновації та їхній вплив на концепцію антропоцентризму в екології	293
Січкаренко М. А., Патлайчук О. В. Час та буття: екзистенційні виміри людського досвіду	297
Гозун Є. С., Патлайчук О. В. Феноменологія цифрового досвіду: нові виміри людського сприйняття	300
Алексєєва А. Ю., Патлайчук О. В. Концепт «надлюдини» Фрідріха Ніцше у сучасному світі.....	304
Сищенко Д. О., Патлайчук О. В. Вплив концепції Ніцше про надлюдину на сучасний кінематограф на прикладі фільмів серії Джокер ...	308
Зайцев О. В., Патлайчук О. В. Поняття "ікігай" як сенсу життя: порівняння з європейськими пошуками сенсу життя	312

Форсова Д. А., Патлайчук О. В. Як побороти стрес за допомогою давньогрецької філософії.....	317
Куйбар В. В., Патлайчук О. В. Вплив штучного інтелекту на сучасну світову культуру.....	320
Біда В. М., Куриленко Т. В. Свобода як цінність	323
Чернега О. Д., Куриленко Т. В. Природа свідомості: дихотомія розуму та тіла	327
Ряжських О. В., Патлайчук О. В. Віртуальна реальність: перспективи та небезпеки.....	330
Говера Л. М., Скальська Д. М. Філософсько-естетичні засади арт-практики	333
Федорчук О. О., Глушко Т. П. Мнемонічні практики в період Середніх віків (крізь призму спадщини А. Блаженного та Ф. Аквінського)	336
Глатковська А. В., Патлайчук О. В. Постправа як інструмент російської пропаганди в TikTok	340
Шинкаренко А. А., Патлайчук О. В. Етичні проблеми науки	345
Шоп Т. В., Дем'яненко Н. М. Особливості формування суб'єкт-суб'єктних відносин у контексті інноваційної освіти	349
Мельникова О. Є., Ступак О. П. «Антропоцентричність» алгоритмічної упередженості у штучному інтелекті	353
Мельниченко О. Ю., Патлайчук О. В. Загрози, тренди та фінансові моделі сучасних Українських медіа	359
Губкін Р. А., Сонечко О. С. Соціальна реабілітація спортсменів-інвалідів в умовах воєнного стану: роль спеціалізованих центрів та спортивних ініціатив.....	363
Кісаров-Дагнер О. Л., Сонечко О. С. Цифрова культура та її вплив на соціальні взаємодії.....	367
Зайцев А. М., Сонечко О. С. Феномен культури скасування та його вплив на суспільство	371
Крилова Н. М., Куриленко Т. В. Людина в сучасному соціальному просторі: інформаційно-комунікаційний аспект	375
Дар'єв А. С., Ступак О. П. Співдія зі штучним інтелектом: етична перспектива	379
Дегтярьова О. А., Камєнсков А. О., Ступак О. П. Самостійна робота студентів ЗВО як засіб формування професійної компетентності	383
Пушкар Д. Р., Куриленко Т. В. Віртуальна реальність та її вплив на життя людини	387
Рижик В. В., Ступак О. П. Постмодернізм у сфері філософії права.....	391

Баришник Ю. М.

група 1901,

Навчально-науковий інститут автоматики і електротехніки
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
gagarin42103@gmail.com

Патлайчук О. В.

кандидат філософських наук, доцент
кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та філософії
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua

Філософські проблеми квантової механіки

В цій роботі порушені філософські питання, що виникають у результаті вивчення теорії квантової механіки – питання парадоксів та об'єктивності пізнання, невизначеності і ймовірності в побудові моделі об'єктивної реальності і, головне, вплив суб'єкта-спостерігача на результати вимірювань.

Ключові слова: квантова механіка, парадокси, об'єктивна реальність.

На початку ХХ сторіччя уявлення людства про природу матерії та енергії були докорінно змінені науковцями, що відкрили принципи квантової механіки. Вивчення мікросвіту виявило закони, що суперечать не лише традиційним постулатам фізики Ньютона і Галілея, а й є парадоксальними та алогічними для пересічної людини, вихованої в рамках класичної фізики.

Всі теорії, а тим паче підтверджені експериментально, визначені у квантовій механіці викликали і викликають досі численні дискусії не лише у колі вчених фізиків, а й знайшли відображення у філософії, соціально-культурному житті людства, психології і мистецтві. Ідеї визначеності, абсолюту та детермінізму поступилися принципам ймовірності, квантової сплутаності, суперпозиції і, головне, впливу спостерігача на результат експерименту та вимірювання.

Дуже відомий філософський мисленнєвий експеримент Джорджа Берклі щодо участі спостерігача, що звучить «Якщо в лісі падає дерево, але навкруги немає нікого, хто мав би змогу почути, чи долинається якийсь звук?». То чи існує подія за відсутності спостерігача? В традиційній фізиці ролі у суб'єкта немає,

натомість у квантовій механіці роль суб'єкта спостереження визначальна. Це один з найбільш парадоксальних випадків, що викликають філософські дискусії – участь спостерігача у вимірюванні та суперпозиція квантових станів до і після цього вимірювання. Об'єктивна реальність визначається лише після її усвідомлення.

Ще одним прикладом є знаменитий «кіт Шредінгера», що заперечує об'єктивну реальність стану частинки до і визначає результат лише від того, чи здійснюється спостереження. Але якщо піти далі і визначити спостерігача номер 2, який не знає про результат спостереження номера 1 – то чи набуває останній стану суперпозиції по відношенню до другого? Парадокс «Друга Вігнера» стверджує, що однозначно так. Феномен колапсу хвильової функцій, тобто переходу з стану суперпозиції до визначеного стану після спостереження, актуальна тема філософських дискусій майже протягом 100 років, бо підіймає питання про роль спостерігача у формуванні об'єктивної реальності.

Іншим філософським питанням, що порушує квантова механіка є квантова свідомість. Гіпотеза Пенроуза-Гемероффа та теорія квантового розуму Степпа вважають квантові обчислення в мікротрубках нейронів з їх станом суперпозиції і ймовірністю результату, а не результату як такого, ключовими у формуванні феномену свідомості індивідуума.

Теоретики квантової механіки пропонують концепцію «багатьох світів», вважаючи, що колапсування хвильової функції не відбувається. Натомість кожен можливий стан суперпозиції реально існує і після вимірювання реалізується в окремій реальності. Гіпотези багатьох світів ставлять серйозне філософське питання: за припущенням існування нескінченної кількості паралельних світів – чи можна визначати справжній реальний і чи є сенс взагалі говорити про «реальність», коли існує нескінченна кількість варіантів? Інтерпретація множинної реальності перевертає класичні уявлення світобудови, але має один недолік – неможливість верифікації на даному етапі розвитку науки.

Класична фізика також спирається на детермінізм, як теоретичний підхід до причинно-наслідкових зв'язків з чітким визначенням вихідного результату за наданими достатніми вхідними даними. Квантова механіка ж побудувала на іншому фундаменті – принципі невизначеності Гайзенберга. Він стверджує про неможливість вимірювання імпульсу і координати частинки одночасно, бо чим більш точно виміряно імпульс, тим менш точно визначено положення частинки. Введення квантовою механікою обмеження на точність та заміна «результату» на «ймовірність» ставить під сумнів класичні постулати причинності. З філософської точки зору такі невизначеності і парадокси мають етичні і онтологічні наслідки, бо суперечать класичній концепції точного пізнання реальності та ролі індивідуума у фізичних процесах світобудови.

Висновок. Квантова механіка перетворила концепцію об'єктивної реальності на нестабільну субстанцію і підняла велику кількість філософських питань, що актуальні і через майже 100 років. Її постулати мали на меті пояснити і описати мікросвіт, але виявили філософські проблеми усвідомлення реальності і її стабільності, точності і ймовірності визначення кінцевих станів. Окремим важливим аспектом є участь спостерігача у вимірюванні, що визначає існування лише через усвідомлення і спостереження. Але можна констатувати, що квантова механіка доводить визначення існування через мислення і ніяк не навпаки.

Список використаних джерел

1. Бродин О.М. Теоретична фізика. Квантова механіка. Київ: НТУ Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського, 2022. 233с.
2. Fred Alan Wolf. Taking the quantum leap. San Francisco: Harper & Row, Publishers, 1981. 262 p.
3. Jim Al-Khalili. Paradox: The Nine Greatest Enigmas in Physics. New York: Broadway Books, 2012. 256 p.

Baryshnyk Y. M.

group 1901,

Educational scientific institute of automation and electrical engineering

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Mykolaiv, Ukraine

gagarin42103@gmail.com

Patlaichuk O. V.

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor

of the Department of Social and Humanitarian Disciplines and Philosophy

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Mykolaiv, Ukraine

oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua

Philosophical problems of quantum mechanics

This article discusses philosophical issues arising from the study of quantum mechanics, such as paradoxes and objectivity of cognition, uncertainty and probability in building a model of objective reality, and, most importantly, the influence of the observer on the results of measurements.

Keywords: quantum mechanics, paradoxes, objective reality.